

Rus–chronicle version of the Creed and theological systems of Latin and Byzantine triadology

Analyzes the theological terminology and concepts in the Creed Rus chronicle literature in the context of theological systems of the Slavic Cyril and Methodius (Slavic–Byzantine), Byzantine, Latin and Arian triadology.

Keywords: Creed, consubstantial, Tale of Bygone Years, Sermon on Law and Grace, Izbornik.

Гай–Нижньк П. П., доктор исторических наук, академик Украинской академии наук, заведующий отделом исторических студий, Научно–исследовательский институт украиноведения (Украина, Киев), Hai–Nyzhnyk@ukr.net

Батрак О. П., соискатель исторического факультета, Днепрпетровский национальный университет (Украина, Кривой Рог)

Русько–летописный вариант Символа Веры и теологические системы латинской и византийской триадологии

Анализируются богословские терминология и понятие Символа Веры в русской летописной литературе в контексте теологических систем славяно–кирилло–методиевской систем (славяно–византийской), византийской, латинской и арианской триадологии.

Ключевые слова: Символ Веры, единосущность, Повесть временных лет, Слово о законе и благодати, Изборник.

* * *

УДК 94(477):398.87:2–135.3«134/1648»

Юрченко О. О., аспірантка кафедри давньої та нової історії України, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), Kseniya.in4@gmail.com

ГЕНЕЗА ТА ЗМІСТ НУМЕРОЛОГІЧНОГО МАТЕРІАЛУ В ОРІГІНАЛЬНИХ ПАМ'ЯТКАХ КОЗАЦЬКОГО ЛІТОПИСАННЯ: «ЛІТОПИС САМОВИДЦЯ» (ДРУГА ПОЛОВИНА XVII–XVIII СТОЛІТТЯ)

Стаття є самостійним науковим дослідженням, присвяченим вивченню концепту числового символізму як складової світосприйняття людності українських земель в XV–XVIII століттях. Актуальність теми обумовлена необхідністю комплексного підходу до реконструкції історичного минулого, важливим елементом якого є система цінностей та народна культура.

Автору вдалося розкрити та систематизувати наявні зрізи семантичної природи чисел на прикладі пам'яток козацького літописання та запропонувати нову систему вивчення особливостей числового символізму. Поглибивши уявлення про досліджуване явище, розкривши його нові грані, автором було виділено основні контексти побутування зазначених чисел та природу їх ідейно–образного та художнього навантаження.

Ключові слова: символіка чисел, семантичний конструкт, українські козацькі літописи, «Літопис Самовидця».

Символ – багатогранне явище, здатне і покликане переводити абстракції в контекст, де вони починають працювати. Він має різні рівні своєї семантико–образної природи. За кожним символом закріпилося кілька основних ідей, що породило його полісемічність (багатозначність). Така особливість походження дозволяє йому відповідати на запити різних епох та світоглядних систем. Один символ може мати різні сфери свого застосування, стати амбівалентним та багатозначним. Він будь–яке окреме явище з'єднує з усією сукупністю світового буття і тому не має справу лише з одним конкретним елементом. Окремим проявом символізму виступає нумерологія.

Символіка чисел як один з пріоритетних елементів світоглядної системи доби середньовіччя та ранньомодерного часу на українських матеріалах є темою не дослідженою. Для європейських студій ця проблематика є широко вивченою, але вітчизняна історична наука не презентує спеціального історіографічного дослідження, у якому б йшлося про нумерологію. Цією обставиною

і обумовлюється актуальність обраної проблеми дослідження.

Метою, яку ставить перед собою автор у даній статті, є розгляд основних семантико–символічних зрізів числової інформації на прикладі «Літопису Самовидця». Актуальним завданням є визначення можливих перспективних напрямів подальшої розробки теми з розширенням джерельної бази дослідження, яка дозволить більш репрезентативно та комплексно розкрити феномен числового символізму в свідомості руського православного соціуму доби середньовіччя та ранньомодерного часу.

Літописи є описовими творами, в яких закладена просвітницько–узагальнююча мета подати історію народу для майбутніх поколінь. За жанровою особливістю козацькі літописи – це документально–художні нариси, тематично цілісні історико–літературні пам'ятки. За висловом дослідника М. Корпанюка літописець синтезував і переплітав історичні факти з емоційно–експресивним викладом, уникаючи надмірних занурень в подробиці і чисто наукового аналізу. Він писав для широкого кола читача так, щоб тому було цікаво, не переобтяжуючи його складною термінологією чи надмірним мінімізуванням уваги на дрібницях чи складних фактах [5, с. 12–13]. Козацькі літописи носять белетристичний характер [4, с. 12–16], але це не зменшує їх ваги, оскільки дозволяє науковцям розкрити не тільки історичний фактологізм, але і систему світосприйняття людності українських земель.

Хрестоматійні події XVI–XVIII століть, пов'язані з утворенням полі етнічної Речі Посполитої, спільної боротьби з турецько–татарськими нападами, становлення козацького стану, колоніальний наступ польських магнатів на Україну, загострення міжконфесійних протистоянь вимагали нового висвітлення, яке знаходило вихід спочатку в крайовому літописанні. Національно–визвольна війна Богдана Хмельницького та становлення козацько–української держави стали поштовхом до розробки нової державницької ідеології, яка втілювалась в козацькому літописанні.

Ці чинники зумовили акцентування на світській тематиці творів: письменники надавали перевагу зображенню героїзму козацтва в боротьбі за волю, державу з татарами, турками, поляками, московитами [5, с. 21]. Їх цікавили постаті гетьманів, їх заслуги та прорахунки, дипломатичні ігри та відносини з іншими державами, патріотизм на фоні громадянських воєн та розшматуванням сусідами, які скористалися слабкістю молодого, ще не зміцнілої української держави.

Утворення власної держави вимагало нових вимірів культурно–політичного життя і виставило на перший план нову еліту, як прагнула легалізації свого становища [8, с. 8–9]. Автори літописів були ідеологами козацько–шляхетського стану, однак намагалися висвітлити позитивні сторони та вади, які були тенденційним породженням тієї доби. Новий герой – козак – це і лицар, людина честі та захисник рідної землі та Церкви, і, водночас, жорстокий месник, руйнівник і грабіжник. Творці літописів через опис образів окремих героїв персоналізують в собі весь комплекс національного характеру українця з позитивним і негативними сторонами [5, с. 22]. Постаті головних діючих історичних осіб відбивають і ті нові, ренесансно–гуманістичні та просвітницькі практики, які все більше наповнювали собою суспільний світогляд [5, с. 25].

Не менш важливою мислиться нам і дидактична ціль літописів, які мали не просто описати події минулого, а виховати нащадків духовно–розвиненими, з високим рівнем національної самосвідомості. На всіх рівнях відчувається подих та вплив світоглядно–естетичних засадничих ідей Ренесансу, Бароко та Просвітництва.

На думку багатьох дослідників, козацьке літописання тематично та стилістично дуже близьке до народного героїчного епосу, який також активно розвивався в цей період. І. Франко зазначав, козацькі літописи є «грандіозною конструкцією Хмельниччини», яка носить яскравий літературний, а не історичний характер [9, с. 332]. На думку вченого, навколо Хмельницького зібрався величезний ареал легендарних та поетичних деталей, за якими криється інша історична реальність.

Окрему нішу серед цих творів займає «Літопис Самовидця», який відрізняється від інших оригінальним та загальноукраїнським викладом подій, позбавлений нашарування книжності та польських впливів [7, с. 10]. Літопис був написаний очевидцем подій війни Б. Хмельницького та Руїни. Своєю метою автор визначає ціннісну, оскільки прагне показати весь той пласт культури, знання, які становили суть світосприйняття суспільства. Він обирає конкретних історичних героїв, діяльних, які або пізнали себе і світ, або залишились духовно бідними [5, с. 765].

О. Левицький відзначив «об’єктивізм і безпристрасність» і що автор літопису в своєму творі виявляє цілковите мовчання про свої особисті погляди і судження. Дослідник ставить пам’ятку по достовірності на перше місце серед інших літописів та прирівнює до актових матеріалів [6, с. 86]. В. Антонович теж схилився до думки про високу цінність літопису, відзначаючи його фактологізм та правдивість [1, с. 27]. Дослідник також вказав на найдревніше походження твору [1, с. 28]. Про високу літературну цінність літопису знаходимо у М. Возняка [2, с. 368–371].

Зрештою, перед нами яскравий оригінальний, самобутній твір, який мав за мету зберегти пам’ять про козацькі події і легалізувати претензії козацької старшини до встановлення особової влади. Це вносить до літопису значну долю суб’єктивізму та прихованих контекстів емоційного ставлення до подій. Автор симпатизує Україні і виступає її патріотом, але йому притаманна становість у викладі подій. При цьому гуманістично–просвітницький світогляд вже міцно вкоренився, що спостерігається у засудженні тих, хто роздуває вогонь ворожнечі і змушує вир війни спалахнути з новою силою. Для літописця характерним є підсвідоме відбиття культурного рівня та ціннісних орієнтацій тогочасного суспільства. Воїнська епіка та героїка козацтва стимулюють їх оспівування через відтворення найвідоміших досягнень, постатей. Гетьмани, які своїми образами уособлюють все військо, зображуються в масштабних і містких образах. Така монументальність та ідеальність є типовими ознаками того нового стилю, який почав формуватися на зламі історичних епох у житті нашого народу.

Козацькі літописи мисляться важливим джерелом для вивчення історії України, оскільки вони містять такі відомості, яких ми не знаходимо в жодному з інших джерел. Детальність описів, компактність викладу приваблюють увагу дослідників. Козацькі літописи є пам’ятками складних ідеологічних і політичних змін.

Кожен літописець намагається передати крізь призму корпоративного світогляду ті орієнтації, які відбивають його власну концепцію. Воїнська героїка та патріотизм наповнюють сторінки, але незримо проглядаються адресація на наступництво теперішніх гетьманів київським князям.

Нумерологічна інформація «Літопису Самовидця» містить кілька зрізів семантико–змістових зрізів, які впливають із специфіки самого джерела, оскільки згадана пам’ятка мала на меті подати фактологічну фіксацію подій становлення та розвитку козацької держави, прослідкувати логіку подій та подати їх первинну інтерпретацію. При цьому – це публіцистичний, белетристичний твір, розрахований на широке коло читачів.

З огляду на зазначені особливості ми маємо справу з пластом фактичної інформації, яка подає кількісні ілюстрації щодо чисельності війська ворогуючих сторін. Якщо порівнювати з літописом Самійла Величка, то ми можемо простежити більшу правдивість оповіді, меншу наявність схильності до перебільшення кількості військ. Так, наприклад, вказується на шість тисяч реєстровців, встановлену «Ординацією» [10, с. 456], що відповідає дійсності.

Іншим тенденційним моментом виступає не значна, в порівнянні з іншими козацькими літописами, кількість вказівок на чисельність ворогуючих сторін. Таких прикладів ми нарахували 17, тоді як інші козацькі літописи містять значно більше вказівок на чисельність козаків, їх союзників та ворогів. Кількісні співвідношення важливі для відображення фактографічної складової оповіді та надання їй реалістичності. Однак, «Літопис Самовидця» виділяється меншими акцентами на зазначених елементах. В цьому причина криється у джерельній базі та стильовій направленості твору: монументальність уступає місце акцентуванню на конкретних діях героїв, відображенню його різноплановості, що впливає з тенденції ренесансно–гуманістичного світогляду.

З огляду на зв’язок автора з релігійними колами, нас зацікавило формулювання часових проміжків, які відбуваються під час великого посту:

«С которими и гетман войска запорожского Иван Мазепа вийшов шостой неделі, в пост великий перед Воскресеніем Христовим» [7, с. 149].

Такі формули були типовими для літописів козацького циклу, що відображає релігійні настрої автора та світоглядні традиційні орієнтації. Така увага до Великодня вказує на високу релігійність та почитивість до цього свята. Для стилю бароко є типовим поєднання світської та духовної тематики, моралі, етики [5, с. 775]. Об’єктивна розповідь синтезується з легендарною, документальність з чутками, реалістичність з суб’єктивністю, провіденційністю, вірою в заботони.

При аналізі ми спостерігаємо типову змістову семантичну конструкцію, яка закріпилася за числом три на позначення умовного проміжку часу. Так, читаємо:

«На що любо ся вьмовлял Выговській усть, але серцем шукал того способу, – як бы тоє цілком опановати, и просил войска, жебы тоє до третего дня, тоєст до середи, отложено, на що войско позволило» [7, с. 76];

«Князь Трубецкій, видячи, же на войско трудно от орди, табор справивши и войско ушиковавши, третего дня рушил з под Конотопу и так оборонною рукою аж до Путивля прииол юже без ишкоди» [7, с. 81];

«Що видячи князь тоє розервання и обавляючися, жеби с того не вросло що злодо, знову на третій день тую раду складаєт и приказуєт Бруховецькому, жеби в тую раду пришовши, знаки войсковіе положил...» [7, с. 91];

«И так тоє забойство третього дня почало ускромлятися и заказ стал, жеби юже правом доходил, хто на кого якую кривду мієт» [7, с. 122].

Наведені приклади свідчать про переплетіння умовно-символічного і фактологічного контекстів. В козацьких думках та літописах раннього періоду трійка носила відносний, а не конкретний характер, часто маючи релігійне звучання. В літописах козацького циклу ми маємо більшу складову фактичності в її семантичному колі. Однак, ознакою просвітницького спрямування літописів є загальна естетизація змісту при художньо-аргументованому поданні інформації.

Літописці козацької доби прагнули поєднати в своїх творах героїчну епіку з повсякденним життям, виступаючи носіями ідеології світського прогресу, облагородженого твердою і свідомою вірою в Бога [5, с. 781]. Ми маємо справу з просвітницькою направленістю на заглибленістю, яка надає вчинкам та життю в цілому раціоналізаторського звучання. Автори козацьких літописів, і «Літопису Самовидця» зокрема, відходили від надмірної і невинуватої ідеалізації і акцентували свою увагу на більш реалістичному відтворенні дійсності, в тому числі – і при відображенні внутрішніх переживань. Літописці прагнули продемонструвати суспільству, що емоційність має підсилювати розумність, вираженість, а не ставати анархізмом та козацькою сваволею. Ці складні надбудови прослідковуються і при використанні нумерологічного матеріалу, який набуває реалістичного забарвлення при ледь відчутному відгомоні символічної ідейності.

Яскравим прикладом умовності виступає нижче наведений уривок. За іншими свідченнями комета була аж до початку лютого, тож трійка носить не точне документальне означення, а виступає типовим прикладом використання чисел для передачі відносної інформації, яка легко читається людьми того часу:

«На концу того року на Рождество ядское, 15 декабря, на небі уночі комета великая явилась, тоєст от захода слонца з малой звізди столп страшне великій, ясній, которій до полнеба досягал, а в той ясности през три ночи тривал, а напотом на мнозіє ночи по заході слонца являлся, тилко не так юже світел стоял» [7, с. 135].

Ще кілька контекстів побутування трійки ми знаходимо в «Літописі Самовидця»:

«А як войско виходило, на тот час розслап архиепископ черніговскій Лазар Баранович свої універсали по усей Україні, жеби народ заховивал три дни пост в тиженю, тоєст: понеділок, середу и пятницю, ані їсти, ані пити» [7, с. 130];

«А старшого сина Григорія взяв з собою околничий до города Сівска, и там по многих спитках голову оттяли, рубаючи разов три задля бошой муки, и так безчестно загребено без похорону, бо не дано и священника, жеби его висповідати» [7, с. 148].

В наведених прикладах ми можемо простежити умовно-символічне звучання, яке коріниться в підсвідомому мисленні людності зазначеного періоду.

Як вже зазначалося, літописи канцелярського типу відображають історію козацтва в реалістично-романтичному піднесеному стилі [5, с. 786], тож такі фрагменти носять світський характер, але з адресацією на релігійні нотки.

Тож символічна складова уступила місце історичній, оскільки фіксація хрестоматійних для долі нашого народу подій мало першопочаткове значення.

На основі аналізу нумерологічного матеріалу літописів ми простежуємо поширення наступних семантичних конструкцій числової символіки:

- числа конкретно-фактологічного призначення (роки, дати як виразники точного хроносу);
- числа умовно-гіперболізованої семантики (круглі числа);
- числа образно-художнього призначення;
- етико-естетичні числові конструкції (число сім на позначення певних часових проміжків).

«Бідність» нумерологічної матриці пояснюється специфікою джерела. Доба бароко сама по собі дуже багата різними варіаціями числового символізму, однак в конкретному прикладі зовнішній фасад займають числа конкретно-історичного змісту, і лише в не яскраво вираженій формі ми спостерігаємо відбиток того символічного світосприйняття, яке було характерним для людності зазначеної доби.

Список використаних джерел

1. Антонович В. Источники истории Юго-Западной Руси: литографированные лекции. – К., 1884.
2. Возняк М. Історія української літератури. У двох книгах: Навч. вид. – Львів: Світ, 1994. – [2-ге вид.]. – Кн. друга.
3. Грушевський М. Історія України-Руси: в 10 томах / М. Грушевський. – Київ: «Наукова думка». – Т.8.
4. Енциклопедія українознавства. Загальна частина (ЕУ-І). – Мюнхен, Нью-Йорк, 1949. – Т.1.
5. Корпанюк М. Слово. Хрест. Шабля: Українське монастирське церковне, світське крайове літописання XVI–XVIII ст., компіляції козацького літописання XVIII ст. як історико-літературне явище. – К.: Смолоскип, 2005.
6. Левицький О. Очерк внутренней истории Малороссии во второй половине XVII века / О. Левицький. – Киев: Университетская типография, 1875.
7. Літопис Самовидця / За ред. Я. І. Дзира. – Київ: «Наукова думка», 1971.
8. Петровський М. Нариси з історії України XVII–початку XVIII століть (досліди над літописом Самовидця) / М. Петровський. – Харків: Державне вид-во України, 1930.
9. Франко І. Розбір думи про бурю на Чорному морі // Франко І. Зібрання творів: у 50 т. – К., 1981. – Т.40.
10. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України / Н. Яковенко. – К.: Критика, 2006.

References

1. Antonovich V. Istochniki istorii Jugo-Zapadnoj Rusi: litografirovannye lekci. – K., 1884.
2. Voznjak M. Istorija ukrai'ns'koi' literatury. U dvoch knyghah: Navch. vyd. – L'viv: Svit, 1994. – [2-ge vyd.]. – Kn. druga.
3. Grushevs'kyj M. Istorija Ukrai'ny-Rusy: v 10 tomah / M. Grushevs'kyj. – Kyi'v: «Naukova dumka». – T.8.
4. Encyklopedija ukrai'noznavstva. Zagal'na chastyina (EU-I). – Mjunhen, N'ju-Jork, 1949. – T.1.
5. Korpanjuk M. Slovo. Hrest. Shablja: Ukrai'ns'ke monastyr's'ke cerkovne, svits'ke krajove litopysannja XVI–XVIII st., kompiljacii' kozac'kogo litopysannja XVIII st. jak istoriko-literaturne javyshhe. – K.: Smoloskyp, 2005.
6. Levickij O. Oчерк vnutrennej istorii Malorossii vo vtoroj polovine XVII veka / O. Levickij. – Kiev: Universitetskaja tipografija, 1875.
7. Litopys Samovydcja / Za red. Ja. I. Dzyra. – Kyi'v: «Naukova dumka», 1971.

8. Petrovs'kyj M. Narysy z istorii' Ukraï'ny XVII–pochatku XVIII stolit' (doslidy nad litopysom Samovydcja) / M. Petrovs'kyj. – Harkiv: Derzhavne vyd-vo Ukraï'ny, 1930.

9. Franko I. Rozbir dumy pro burju na Chornomu mori // Franko I. Zibrannja tvoriv: u 50 t. – K., 1981. – T.40.

10. Jakovenko N. Narys istorii' seredn'ovichnoi' ta rann'omodernoi' Ukraï'ny / N. Jakovenko. – K.: Krytyka, 2006.

Yurchenko O. O., post-graduate student of the Department of the ancient and modern Ukraine's history, Kyiv National Taras Shevchenko University (Ukraine, Kiev), Kseniya.in4@gmail.com

The genesis and content of numerological material in the original monuments Cossacks chronicle: «the Chronicle of Samovydet» (the second floor. XVII–XVIII centuries)

This article gives the attempt of reconstruction of numerical matrix in the Cossack annals on the example of detection and interpretation of semantic constructs of numbers three and seven. Our research reflected the studies of specific semantic cross-sections for number seven and three. The method of work is to identify the system of number repetitions in different semantic contexts and selection of its major features.

In particular, we succeeded to isolate the basic semantic contexts for the number three and seven, at the same time revealing main ideological imaginative and sacred foundations of their symbolic cross-section. Comparing contexts and breadth of application of seven and three, we saw the features of the use of these numbers and of their meaning. Numerical matrix is not limited to these concepts and modes and requires further study in a view of the breadth of its application.

Keywords: the symbolism of numbers, semantic constructs, Cossack annals, the Chronicle of Samovydet.

Юрченко О. А., аспирантка кафедри древньої і нової історії України, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), Kseniya.in4@gmail.com

Генезис и содержание нумерологического материала в оригинальных памятниках казацкого летописания: «Летопись Самовидца» (вторая пол. XVII–XVIII столетий)

Статья является самостоятельным научным исследованием, которое посвящено изучению концепта числового символизма как важной составляющей мировоззрения населения украинских земель в XV–XVIII столетиях. Актуальность темы обусловлена необходимостью комплексного подхода к реконструкции исторического прошлого, важным элементом которого есть система ценностей и народная культура.

Автору удалось раскрыть и систематизировать существующие срезы семантической природы чисел на примере памятников казацкого летописания и предложить новую систему изучения особенностей числового символизма. Углубивши представления об изучаемом явлении, было выделено основные контексты бытования указанных чисел и природу их идейно-образной и художественной нагрузки.

Ключевые слова: символика чисел, семантический конструкт, украинские казацкие летописи, «Летопись Самовидца».

* * *

УДК 902(477.83)

Омельчук Б. А.,
кандидат історичних наук, асистент
кафедри туризму, Національний
університет «Львівська політехніка»
(Україна, Львів),
sudar.lviv@gmail.com

Західний вектор культурно–економічних зв'язків княжого Галича

Аналізується процес становлення західного вектору культурно–економічних зв'язків столичного міста Галича. На тлі суспільно–політичної історії та географічного розташування міста аналізуються етнічні, торгові та культурні контакти. Подано характеристику найважливіших археологічних пам'яток цих контактів, більшість з яких це належить поглиблено вивчати.

Ключові слова: Галич, археологічні колекції, торгово–економічні та культурні зв'язки, Угорщина, Скандинавія, німецькі міста.

Середньовічні міста та держави виникали і розвивалися значною мірою за рахунок торгівлі, головні напрями якої визначало не лише їх географічне розташування, але й політичні розрахунки. Особливо важливою була транзитна торгівля для формування території Галицько–Волинської держави (далі – ГВД). Вона розвивалася в значній мірі під впливом політичних стосунків. Відповідно до цього

формування міжнародних торгових зв'язків столиці ГВД прийнято поділяти на два етапи: X–XII ст. та XIII–XV ст.

Дослідженням торгівлі та міжнародних зв'язків в ГВД із залученням археологічних джерел останнім часом плідно займалися В. М. Петегирич, С. В. Терський, А. М. Копитко та інші [7; 15]. Шість художніх предметів цього часу західного походження з території Галицької і Волинської земель описано у монографії, присвяченій творам західного художнього ремесла в Східній Європі [3].

Однак, культурно–економічні зв'язки Галича у цих роботах досі досліджувались фрагментарно. Археологічні колекції з розкопок Галича довоєнного періоду, хоча й неодноразово ставали предметом ретельного наукового вивчення [16] та найбільш повно були опубліковані у фундаментальній монографії Я. Пастернака «Старий Галич», що вийшла друком у 1944 р., проте описувались, загалом, оглядово [13]. Особливо це стосується т.зв. масових знахідок.

Однак, Галицький археологічний комплекс, що є рештками одного з найбільших міст Східної Європи, визрно характеризує перебіг історичного процесу на Прикарпатті у ранньосередньовічний період. Історія його археологічного вивчення нараховує більше ста років. Приблизно такий же вік у колекції археологічних предметів, що були зібрані на руїнах літописного міста археологами та краєзнавцями.

Колекції з розкопок княжого Галича надзвичайно важливі для з'ясування багатьох ключових питань історичного розвитку Східного Прикарпаття у ранньосередньовічний період. До нашого часу бодай фрагментарно збереглися матеріали з досліджень Ісидора Шараневича, Олександра Чоловського, Йосипа Пеленського, краєзнавчі збірки о. Лаврецького, інші випадкові знахідки з фондів збірок Музею НТШ та Національного музею у Львові, а також матеріали розкопок Я. Пастернака в Крилосі (1934–1940 рр.). Колекції таких основних українських музеїв Львова, як Музею Ставропігійського Інституту (заснований у 1889 р.), Музею Наукового Товариства ім. Т. Шевченка (1895), Музею Народного Дому (1906), Національного музею (1905) сьогодні зосереджені переважно у фондах двох львівських музеїв: Історичного (група «Київська Русь») та Національного (група «Давнє мистецтво»).

Саме ґрунтовний аналіз цих артефактів, як і знахідок з розкопок останніх десятиліть, ще недостатньо введених в науковий обіг, дозволяє зробити багато важливих висновків стосовно культурно–економічних зв'язків давнього Галича. Комплекс імпортованих предметів надзвичайно багатий. Тут і предмети мистецької вартості, виготовлені, переважно з бронзи, срібла та золота, різноманітні культові та утилітарні речі, як от скляний флакон з жіночого поховання в Успенському соборі тощо.

До виробів візантійського культурного кола належать, насамперед, оздоблені перегордчастою емаллю золоті вироби: колт (знахідка сезону 1940 р.) та золота трапецієподібна підвіска до діадеми [1, ЛІМ–III–410, ЛІМ КР–42792; 13, с. 230–231: рис. 70: 4; 16, с. 9–10], а також чисельна колекція фрагментів візантійських амфор з міст Північного Причорномор'я. Торговлю характеризують знахідки бронзових ваг [1, ЛІМ КР–16228, 21160] та свинцевих тягарців до них [1, ЛІМ КР–22530]. У крилоській колекції є також західноєвропейські монети [1, ЛІМ–568; 13, с. 247, рис. 82].